

על נסיבות נפילתו של הטייס מנחם אייל ז"ל

מאת: עפר דרורי
קורות חיים: עמוס דור

דרך איגוף בחולות שבה נסענו לילה קודם לכן. עוד בטרם היציאה בדקנו את הנגמ"ש ומצאנו את הדפנות החיצוניות שלו מלאות בריסיסים. בדופן השמאלית, באזור שבו ישבתי, מצאתי תקועים שלושה קליעים שחלקם האחורי מבצבץ מתוך המתכת. הרגשתי שעברנו זמן קשה וההשגחה היתה לצידנו".

מאז אותו אירוע תהיתי בליבי מי היה טייס הסקייחוק אשר נפגע מול עיניו. פרסום רשימת חללי חיל האוויר בפורום צבא ובטחון באתר FRESH פתר עבורי את התעלומה.

בכתבה שפורסמה בביטאון חיל האוויר באוקטובר 1993 נכתב: "איש לא ראה את מטוסו של איל נפגע, איש לא ראה אותו נוטש. הוא דיווח שהוא נכנס ליעף, ודיווח שהוא יוצא. מלבד זאת, לא אמר אף מלה בקשר. שוב ושוב קראו חברי המבנה בקשר ל"אמפר אחד", קוד הקריאה של אייל, אך לשווא. לא היתה תשובה". בכתבה מוזכר כי נערכה חקירה לגבי נסיבות היפגעות המטוס וכי מציאת השברים "...חיזקה את ההערה הראשונית, שמנחם אכן נפגע בזמן הטיסה הנמוכה, ושהמטוס התפרק על הקרקע לחלקים שלמים, מבלי שהתפוצץ".

כעד ראה אני רוצה להדגיש שהמסקנות האלו אינן נכונות. המטוס נפגע בגובה רב יחסית במהלך טיסה מערבה, כנראה לאחר שיצא מיעף התקיפה אבל היה בגובה רב. אין בעובדות אלו משום נחמה למשפחה אבל יש בהן לתת מידע מדויק יותר על נסיבות נפילתו של הטייס אייל מנחם. יהי זכרו ברוך.

מנחם אייל ז"ל קורות חיים

מנחם, בן שושנה ומשה, נולד ביום ג' באייר תש"ד (26.4.1944) בראשון לציון. הוא סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי בנחלת יהודה ואחרי כן למד בבית הספר הריאלי בחיפה ובפנימייה הצבאית, וסיים שם את לימודיו התיכוניים.

מנחם היה תלמיד חרוץ, ספורטאי מצטיין ופעיל בתחומי החברה. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד כאשר היה תלמיד, ואחרי כן היה פעיל בחברה להגנת הטבע. בין התלמידים והחניכים בבית הספר הריאלי ובפנימייה הצבאית, נחשב מנחם כאחד המצטיינים, בעיקר במקצועות הצבאיים, שהקדיש להם עניין רב.

מנחם גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1962 והתנדב לקורס טיס. הוא סיים את הקורס בהצלחה, זכה לציונים טובים והיה לטייס קרב בחיל האוויר. עם תום שירות החובה התנדב מנחם לצבא הקבע. בשנים הראשונות טס במטוסי אוראגאן, מיסטר ו-ווטור. אחרי-כן שימש שלוש שנים כמדריך בביסיט ונחשב מודרך מעולה. אחרי כן היה טייס במטוסי מיראז' וסקייחוק.

במלחמת ששת הימים השתתף כטייס פוגה מגיסטר. באחת הגיחות נפצע, אך הצליח לשוב עם מטוסו בשלום לבסיס. במלחמת ההתשה היה סגן מפקד טייסת מטוסי סקייחוק והגיע לדרגת רב-סרן.

מנחם היה קשור מאוד לטיס ולחיל האוויר. רעייתו הייתה קצינת מבצעים בטייסת שלו, ושם הכיר אותה; אחותו נשואה לטייס קרב, שהיה חברו מילדות.

מנחם השתחרר מצה"ל בסוף שנת 1970 והצטרף כטייס לחברת "אל על",

נכנסתי לחדרו של בני שהיה עסוק בסידור חדרו לאחר ארבע שנות שרות. על הכסא היתה מונחת חבילה של חוברות ישנות של ביטאון חיל האוויר. בראש הערימה ראיתי את הכיתוב "עשרים שנה למלחמת יום הכיפורים", לקחתי את החוברת לידי ופתחתי אותה אקראית. החוברת נפתחה בעמוד 50 והכתבה "אמפר אחד איננו". התבוננתי בתמונה ומצאתי את הכיתוב מנחם אייל – טייס סקייחוק.

השם מנחם אייל הדליק אצלי נורה אדומה. לפני כחודש ימים התפרסם באתר FRESH באינטרנט במסגרת פורום צבא ובטחון קובץ שהכיל רשימה מלאה של כל מטוסי חיל האוויר אשר נפגעו מקום המדינה. הרשימה כללה את תאריך נפילת המטוס שם הטייס ואזור הנפילה. הדבר הראשון שעשיתי בעת פרסום הרשימה היה לאתר את המטוס אשר נפל ב 16.10.1973 בשעות הבוקר. מצאתי שני מטוסים נפלו באותו תאריך, פניתי למפרסם הרשימה אמיר שגב והבנתי שרק מטוס אחד היה מסוג סקייחוק.

עכשיו ידעתי בביטחון מי היה הטייס שאת מטוסו ראיתי נופל בשקט המדברי של ה 16.10.1973.

במלחמת יום הכיפורים הייתי חייל חרמ"ש סדיר בחזית סיני אשר פלוגתו פלוגה י' מגדוד 79 הושמדה לאחר יום של לחימה. כמו מרבית מחברי שנשארו בחיים חיפשתי לי יחידה להצטרף אליה ומצאתי עצמי בנגמ"ש המסופח לפלוגת הטנקים ז' של אלי ששון ז"ל גדוד 184 חטיבה 14. הלחימה התנהלה בגזרה המרכזית של התעלה. ב 15.10.1973 יצאנו יחד עם שאר החטיבה לאיגוף דרך החולות אשר הביא אותנו לכביש התעלה בתפר שבין ארמיה 2 וארמיה 3 המצריות. הקרב בליל הפריצה היה קשה ורווי נפגעים, הרוגים פצועים וכלי רק"ם רבים אשר נפגעו מטווחים קצרים ביותר בלחימה הקשה מול הכוחות המצריים הגדולים. לקראת שחר, לאחר שאיתן שביט ז"ל שהיה הקצין על הנגמ"ש שלי חילץ פצועים רבים מצומת טרטור לכסיקון קבלנו פקודה לנוע לתאג"ד אחורי לחילוץ הפצועים. בעוד אנו פורקים את הפצועים בתאג"ד ראינו את הסקייחוק של מנחם אייל נפגע מטיל ונופל מבלי שהטייס נראה נוטש את מטוסו. החוויה הייתה קשה.

שלושים ושתיים שנה לאחר המלחה יצא לאור הספר "פלוגה י' בסופה" שכתבתי המתאר את לחימתה של פלוגה י' במלחמת יום הכיפורים ואת סיפורו של כל אחד מחייליה לאחר שהפלוגה התפרקה עד לסוף המלחמה. אביא ציטוט מהספר המתאר את האירוע:

"במצב זה, תוך שאנו נותנים טיפול ראשוני לכל הפצועים שהיו איתנו, עלה השחר של ה-16 באוקטובר. אחרי שניסינו ליצור קשר עם המג"ד ואחרי שהתברר שכוחותינו הצליחו לתפוס רצועה באורך מספר קילומטרים, החליט איתן לפנות לאחור את כל הפצועים שהיו על הנגמ"ש. נסענו עם אור ראשון חזרה על הצירים השוממים במהירות, כאשר לפתע נחבט הנגמ"ש בחוזקה בתוך בור שנפער בכביש כתוצאה מפגיעת פגז. נפילה איומה זו והחבטות שבאו בעקבותיה הוסיפו לנו פצוע נוסף בנגמ"ש.

עברנו דרך תאג"ד של אחד מגדודי התותחנים. היה זה ממש לפני אור ראשון עם הנץ החמה. היה שקט מסביב, ערפל כבד כיסה את האדמה וטל סמיך הרטיב את הכל מסביב. באותם רגעים של שלווה, כשהפצועים קיבלו טיפול ראשוני לפני שהופנינו לתאג"ד הגדול, ראיתי בשמים מטוס שלנו טס בודד לכיוון מערב. רעש מנועיו כמעט ולא נשמע, ולפתע דלק אחריו במהירות טיל קרקע-אוויר. הטווח ביניהם התקצר והטיל פגע במטוס שנכנס לסחרור והתרסק מעבר לדיונות החול רחוק מאתנו. לא נראה מצנח נפתח. היה משהו מהמם בסיטואציה של השקט, השלווה והאדישות לאירוע כזה של נפילת מטוס שלנו, מבלי שמישהו יתייחס או ינסה לברר מה עלה בגורלו של הטייס. עוד מיתוס התנפץ.

המשכנו משם לתאג"ד בציר "עכביש" מתג 55 ושם הורדנו את כל הפצועים שהיו עמנו ואת אנשי הצוות שפינינו, שלא היו להם כלים. עמדתני בצד הנגמ"ש ומניתי את הירודים. על הנגמ"ש היו 32 לוחמים, בחלקם הגדול פצועים שנתלו על הנגמ"ש במקומות שונים. בצריחון המפקד עמדו שני אנשים, עד כדי כך הגיעה הצפיפות. לאחר שפרקנו את הנגמ"ש חזרנו מערבה לתאג"ד שהיה במעוז "לקקן" כדי לפנות פצועים נוספים. נשארנו הנגמ"ש היחיד בגדוד למשימות אלה. ב"לקקן" המתנו זמן מה עד שהרופא סיים לנתח, על הכביש, חייל במצב קריטי, ואז נסענו בשדרה של שלושה נגמ"שים לפינוי פצועים מ"לקקן" לכיוון "טסה", באותה

כשמטוסו נפגע בעת תקיפת מטרות ליד "החוה הסינית" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973). הוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן.
במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי מנחם היה טייס טוב, לוחם למופת, בעל יזמה ברוכה, אחראי, מסור ואהוד על הכל.
דברים לזכרו פורסמו בחוברת "בנינו", שיצאה לאור ברמת השרון וכן בחוברת לזכר תלמידי בית-הספר הריאלי בחיפה, שנפלו במערכה.

שם הגיע לדרגת קצין ראשון. כל ימיו היה איש משפחה מסור, צנוע ועדין נפש, ולחבריו היה ידיד נאמן, המוכן תמיד לסייע בעצה ובמעשה. מטבעו היה שקט ורגוע, קר רוח ובעל תושייה ויוזמה.
במלחמת יום הכיפורים היה מנחם סגן מפקד טייסת מטוסי סקייהוק. הוא הגיע לטייסת שלו ישר מניו-יורק, שם היה בטיסת "אל על", ומיד יצא לשדה הקרב. הוא המריא בעשרות גיחות בחזית הדרום. ובמשך שבוע ימים השתתף בהפצצות, בסיוע לכוחות הקרקע שלחמו בקרבות הבלימה ובתקיפת כוחות אויב ממזרח לתעלת סואץ וממערבה. מנחם נהרג

